ნილია აგრეთვე სპეციალური წესები სახელმწიფო მონოპოლიებთან მიმართებაში.

ხელშკრულებით (107/1 მუხლი) – აკრძალულია კომპანიისათვის სახელმწიფო რესურსის გადაცემა ან დახმარება ნებისმიერი ფორმით, რომელიც აფერხებს კონკურენციას. სახელმწიფო დახმარების კონცეფცია მოიცავს ყველაფერს რამაც შესაძლოა მის მიმღებს მოუტანოს კომერციული სარგებელი, მათ შორის: სამთავრობო სუბსიდია, საგადასახადო გამონაკლისები, სახელმწიფო ან სახელმწიფოს მიერ კონტროლირებადი საწარმოებიდან საქონლის ან / და მომსახურების მიწოდება უპირატესი პირობებით, გარანტიების მიცემა, ვალის ჩამოწერა და სხვა. საზოგადოებრივი ინტერესების გათვალისწინებით, განსაზღვრულია გამონაკლისებიც. ხელშკრულების 107(2)-ე მუხლით ნებადართულია დახმარება ინდივიდუალური მომხმარებლისათვის სოციალური დახმარების სახით, თუ ეს არ გამოიწვევს შესაბამისი საქონლის წარმოშობის დისკრიმინაციას; დახმარება, რომლის მიზანია სტიქიური მოვლენებისა და ფორსმაჟორული გარემოებების შედეგების აღმოფხვრა და სხვა. ამავე მუხლის მე-3 ნაწილით შესაძლოა კონკურენციის წესებთან თავსებადი იყოს დახმარება, რომელიც არ ზღუდავს კონკურენციას ან არ ქმნის მისი შეფერხების საშიშროებას და რომელიც გაიცემა: გარკვეული განუვითარებელი რეგიონების ეკონომიკური აღორძინებისათვის; საერთო ევროპული მნიშვნელობის /ინტერესის მქონე, პროექტების განსახორციელებლად; გარკვეული ეკონომიკური საქმიანობის ან სფეროს განვითარებისათვის; კულტურისა და კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნების ხელშეწყობისათვის; კომისიას გააჩნია ექსკლუზიური უფლებამოსილება დაადგინოს გაცემული სახელმწიფო დახმარების შესაბამის პოლიტიკასთგან თავსებადობა და განახორციელოს მონიტორინგი წევრი სახელმწიფოების მიერ განხორციელებულ პოლიტიკაზე სახელმწიფო დახმარებების სფეროში.

106-ე მუხლი ავალდებულებს წევრ ქვეყნებს 101-109 მუხლებით დადგენილი წესების გამოყენებას სახელმწიფო საწარმოებთან და სპეციალური/ექსკლუზიური უფლებების მქონე კომპანიებთან მიმართებაშიც.

5. ევროპის კონკურენციის სამართლის აღსრულება

ევროკავშირის კონკურენციის სამართლის ცენტრალური აღმასრულებელი ორგანოა ევროკომისია კონკურენციის გენერალური დირექტორატის სახით. ეროვნულ სააგენტოებს უფლება აქვთ გამოიყენონ, როგორც ევროკავშირის კონკურენციის სამართლის ნორმები, ასვე შესაბამისი ქვეყნების კანონმდებლობით დადგენილი წესები.

სანქციები – ევროკომისიას და კონკურენციის ეროვნულ სააგენტოებს შეუძლიათ დააკისრონ ჯარიმა კანონდარღვევისათვის. ჯარიმის ოდენობა განსაზღვრულია კომპანიის წლიური ბრუნვის 10% -მდე თუ საკითხი ევროკომისიის ქვემდებარეა. ეს წესები გამოიყენება იმ შემთხვევაშიც თუ ქმედება ან შეთანხმება განხორციელდა ევროპის ეკონომიკური არეალის გარეთ, მაგრამ გავლენას ახდენს ევრობაზარზე. ევროკომისია იყენებს აგრეთვე პერიოდულ ჯარიმებს, რაც განისაზღვრება კომისიის გადაწყვეტილების შეუსრულობლობის ყოველი ვადაგადაცილებულ დღეზე დღიური ბრუნვის 5 % მდე ოდენობით.

ბროშურა მომზადებულია ევროკავშირი—საქართველოს ბიზნესსაბჭოს (EUGBC) მიერ ევროკავშირის მხარდაჭერით.

პროექტი დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ

პუბლიკაციის შინაარსზე პასუხისმგებელია ევროკავშირი—საქართველოს ბიზნესსაბჭო და მასში გამოთქმული მოსაზრებები არ უნდა იქნეს მიჩნეული ევროკავშირის პოზიციად.

ევროკავშირი—საქართველოს ბიზნესსაბჭო
ზანდუკელის ქ. 3, თბილისი 0108 საქართველო
Tel: (+995 32) 2.24.21.14 / 15 / 16
info@eugbc.net / www.eugbc.net

EU-GEORGIA
BUSINESS COUNCIL

ევროკავშირის კონკურენციის სამართალი და აღმასრულებელი ინსტიტუტები

ქეთევან ლაფაჩი

ევროკავშირის კონკურენციის პოლიტიკა კონცენტრირებულია ისეთ ძირითად მიმართულებებზე, როგორიცაა: კარტელები და სხვა სახის ანტიკონკურენციული პრაქტიკა; დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენება; შერწყმების /კონცენტრაციების კონტროლი; ლიბერალიზება და სახელმწიფო დახმარებები.

1. ანტიკონკურენციული შეთანხმებები და კარტელური გარიგები, გამონაკლისები და თანამშრომლობის პროგრამა

1.1 ანტიკონკურენციული შეთანხმებები

ევროკავშირის ფუნქციონირების შესახებ ხელშეკრულების (შემდგომში – TFEU) 101-ე მუხლი (პირველი ნაწილი) კრძალავს ნებისმიერ შეთანხმებას (ფორმალურს თუ არაფორმალურს), ან შეთანხმებულ ქმედებას, ორ ან მეტ დამოუკიდებელ ერთეულს შორის, რომელმაც შესაძლოა გავლენა მოახდინოს წევრ ქვეყნებს შორის ვაჭრობაზე და რომლის მიზანი, ან შედეგია კონკურენციის დაუშვებლობა, შეზღუდვა ან აღკვეთა. 101 (1) მუხლი განსაზღვრავს აკრძალულ შეთანხმებებს, როგორიცაა: ა) შესყიდვის ან გაყიდვის ფასების ან სხვა სავაჭრო პირობების პირდაპირ ან არაპირდაპირ დადგენა (ფიქსირება); ბ) წარმოების, ბაზრების, ტექნიკური განვითარების ან ინვესტიციების შეზღუდვა; გ) ბაზრების განაწილება; დ) იდენტურ ტრანზაქციებზე განსხვავებული/დისკრიმინაციული პირობების გამოყენება გარკვეულ სავაჭრო პარტნიორებთან, რითაც ხდება

მათი კონკურენციულად წამგებიან მდგომარეობაში ჩაყენება; ე) გარიგების პირობად მხარისთვის ისეთი დამატებითი ვალდებულების დაკისრება, რომელიც არც საგნობრივად და არც კომერციული თვალსაზრისით დაკავშირებული არ არის გარიგების საგანთან: 101-ე მუხლის მეორე ნაწილით ბათილია ამ მუხლით აკრძალული ნებისმიერი შეთანხმება, თუ მასზე არ ვრცელდება კანონმდებლობით დადგენილი გამონაკლისები. ამავე მუხლის მესამე ნაწილით, საზოგადოებრივი ინტერესების გათვალისწინებით, დაშვებულია გამონაკლისები იმ შეთანხმებების, გადაწყვეტილებების, შეთანხმებული ქმედებების მიმართ, რომლებიც ხელს უწყობს საქონლის წარმოების ან მიმოქცევის გაუმჯობესებას, ტექნიკურ – ეკონომიკურ პროგრესს და, უზრუნველყოფს მომხმარებლის კეთილდღეობის ზრდას. გარდა ინდივიდუალური გამონაკლისებისა, შეთანხმება ავტომატურად კანონიერად ითვლება თუ იგი აკმაყოფილებს კომისიის ჯგუფური გამონაკლისების შესახებ რეგულაციის მოთხოვნებს[1] და არ შეიცავს TFEU 102-ე მუხლის დარღვევის ნიშნებს.

1.2 კონკურენციის უმნიშვნელოდ შემზღუდველი ხელშეკრულებები

ევროკავშირის კონკურენციის სამართალი ითვალისწინებს გამონაკლისებს უმნიშვნელო საბაზრო ძალაუფლების მქონე ეკონომიკური აგენტების მონაწილეობით განხორციელებულ შეთანხმებებზე. კერძოდ ე.წ. ***De minimis წესით***[2] – 101(1) მუხლით გათვალისწინებული აკრძალვები არ ვრცელდება:

ა) ჰორიზონტალურ ხელშეკრულებაზე თუ მხარეთა ერთობლივი წილი შესაბამის ბაზარზე 10 პროცენტზე ნაკლებია;

ბ) ვერტიკალურ შეთანხმებაზე (შეთანხმება არაკონკურენტ ეკონომიკურ აგენტებს შორის) თუ მხარეთა საბაზრო წილები 15 პროცენტზე ნაკლებია;

გ) ხელშეკრულებაზე, რომელიც მოიცავს როგორც ჰორიზონტალური, ისე ვერტიკალური ხელშეკრულების მახასიათებლებს და მისი თითოეული მხარის საბაზრო წილი არ აღემატება 5 პროცენტს.

გამონაკლისები არ ვრცელდება კარტელურ გარიგებებზე, როგორიცაა ფასების ფიქსირება (მათ შორის გადასაყიდი ფასების შენარჩუნება) ან ბაზრების დაყოფა ტერიტორიული ნიშნით.

1.3. Leniency (თანამშრომლობის / იმუნიტეტის / შემწყნარებლობის პროგრამა)[3]

– ევროკავშირის წესები ითვალისწინებს კარტელურ გარიგებაში მონაწილე პირის სრულად ან ნაწილობრივ გათავისუფლებას პასუხისმგებლობისგან, თუ იგი აღიარებს მონაწილეობას კარტელურ გარიგებაში, ამხელს კარტელს და უწყვეტად და შეუზღუდავად ითანამშრომლებს კომისიასთან მოკვლევისა და გამოძიების პროცესში. ანალოგიური პროგრამები მოქმედებს წევრ ქვეყნებშიც. პროგრამით სარგებლობის წესი და პროცედურები განსაზღვრულია კომისიის შესაბამისი რეკომენდაციით.

2. დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების აკრძალვა (TFEU 102-ე მუხლი)

TFEU 102-ე მუხლით აკრძალულია ერთი ან მეტი ეკონომიკური აგენტის მიერ დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენება საერთო ბაზარზე ან მის მნიშვნელოვან ნაწილზე, როგორც შეუსაბამო საერთო ბაზართან, თუ მას შეუძლია იმოქმედოს საერთო ბაზარზე და მნიშვნელოვნად შეზღუდოს ვაჭრობა წევრ სახელმწიფოთა შორის. ამავე მუხლის თანახმად, დომინირების ბოროტად გამოყენებად ითვლება:

ა) პირდაპირ ან არაპირდაპირ არასამართლიანი გასაყიდი ან შესაძენი ფასების ან ვაჭრობის სხვა რომელიმე არასამართლიანი პირობის დაწესება;

ბ) მომხმარებლის საზიანოდ წარმოების, ბაზრების ან ტექნიკური განვითარების შეზღუდვა;

გ) სავაჭრო პარტნიორებთან არათანაბარი პირობების გამოყენება ერთგვაროვანი გარიგებების შემთხვევაში, რითაც მათ აყენებს არათანაბარ პირობებში კონკურენციის თვალსაზრისით;

დ) ხელშეკრულების წინაპირობად მეორე მხარისათვის ისეთი ვალდებულებების დაკისრება, რომელიც თავისი ბუნებით ან კომერციული დანიშნულებით არ უკავშირდება ხელშეკრულების საგანს.

ამ მუხლის გამოყენება ხდება შესაბამის ბაზარზე ეკონომიკური აგენტის დომინირებული მდგომარეობისა და ამ მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების ფაქტების ერთდროულად არსებობის შემთხვევაში. ამასთან, ევროკავშირის წესებით, ამ მუხლის გამოყენებისათვის აუცილებელია, რომ გეოგრაფიული ბაზარი მოიცავდეს მინიმუმ ერთი ქვეყნის მთელ ტერიტორიას.

3. შერწყმები / კონცენტრაციები

– ევროკავშირის რეგულაცია შერწყმების შესახებ[4] ავსებს TFEU 101-ე და 102-ე მუხლებით დადგენილ წესებს და უფლებას აძლევს ევროკომისიას გააკონტროლოს ევროკავშირში მოქმედი კომპანიების მონაწილეობით დაგეგმილი ე.წ ევროპული განზომილების მქონე კონცენტრაციის გარკვეული სახეობები (შერწყმები, შეძენები, და ერთობლივი საწარმოები). ევროკავშირში სავალდებულოა შერწყმების კომისიისათვის წინასწარი, მათ განხორციელებამდე, შეტყობინება: თუ გარიგების მხარეთა ერთობლივი წლიური ბრუნვა აღემატება კომისიის წესებით დადგენილ ზღვრულ ოდენობას. ევროკავშირი კრძალავს შერწყმებს, რომელიც მნიშვნელოვნად შეასუსტებს კონკურენციას საერთო ბაზარზე ან მის მნიშვნელოვან ნაწილზე. კომისიის დასკვნა შერწყმის ავტორიზაციასთან დაკავშირებით, ეფუძნება ბაზრის ანალიზის შედეგებს. ევროკავშირის წესების თანახმად მხარეებს შეუძლიათ ისარგებლონ ერთი ფანჯრის პრინციპით იმ შემთხვევაში, როდესაც გარიგება სხვაგვარად იქნებოდა შეტყობინების ქვემდებარე მინიმუმ სამ ქვეყანაში მაინც. რეგულაციით განსაზღვრულია შეტყობინების ვალდებულებისაგან განთავისუფლების პირობებიც.

4. სახელმწიფო დახმარებები და ლიბერალიზება

– ევროკავშირის კონკურენციის სამართალი შეიცავს სპეციალურ წესებს, რომელთა მიზანია თავიდან აიცილონ საერთო ბაზარზე კონკურენციის შეზღუდვა გამოწვეული ამა თუ იმ კომპანიისათვის სახელმწიფო დახმარებების მინიჭებით. ბაზრების ლიბერალიზაციის ხელშეწყობის მიზნით დადგე-

---

[1] Commission block exemption regulation, (EC) No 330/2010)

[2] Commission Notice on Agreemen of Minor Importance, 2001

[3] Commission Notice on immunity from fines and reduction on fines in cartel cases (OJC298, 8.12.2006)

[4] Merger regulation 139/2004 (OJL 24,29.1.2004)